

JANA GERŽOVÁ

V úvodnej štúdií sa Lucia Miklošková, nedávna absolventka Trnavskej univerzity, na ktorej v tomto roku získala titul PhD., venuje prehľadnej analýze miestne špecifických diel Romana Ondáka (1966), ktoré vznikli počas jeho rezidencie v Neapole v roku 2010. S týmto dnes už vyše päťdesiatročným medzinárodne rešpektovaným autorom sa na domácej scéne stretávame v posledných desaťročiach sporadicky. V zbierkach domácich galérií je zastúpený len prácami z deväťdesiatych rokov minulého storočia (*Osudy moderného umenia*, 1993, GJK; *Zázračné dieťa* 1993, PGU; *Sýta knižnica*, 1995, GMB; *Sýty stôl*, 1997, SNG), neskoršia a najnovšia tvorba je domácemu publiku známa len sprostredkovane. Napriek tomu, že v roku 2009 reprezentoval Slovensko na 53. ročníku La Biennale di Venezia a na pôde Českého a Slovenského pavilónu vytvoril skvelú inštaláciu *Slučka (Loop)*, na mieste je otázka, aký je vplyv jeho konceptuálne orientovanej tvorby na domácu umeleckú scénu? Zaujímajú sa o ňu mladšie autorky a autori, tak ako sa on sám v deväťdesiatych rokoch minulého storočia zaujímal o tvorbu o viac ako o štvrtstoročie staršieho Júliusa Kollera? V roku 2014 sme v časopise Profil publikovali časť dizertačnej práce výtvarníčky Kataríny Poliačikovej (1982) s kapitolou¹ venovanou práve prácam Romana Ondáka vrátane participatívnej vrátane participatívnej inštalácie *Meranie vesmíru*, ktorú Poliačiková navštívila v roku 2007 newyorskom MoMA. Dúfame, že štúdia Lucie Mikloškovej vzbudí medzi ďalšími mladšími výtvarníkmi a výtvarníčkami záujem o autora, u ktorého sa zvláštnym spôsobom mieša existenciálna vážnosť človeka, ktorý vyrastal v socializme a pád komunistického systému zažil v čase štúdia na VŠVU, s konceptuálne orientovanou tvorbou prekračujúcou geografické hranice sveta. Druhé pokračovanie štúdie *Umenie v dobe plastovej* sleduje históriu využitia umelých hmôt vo výtvarnom umení s dôrazom na šesťdesiate roky minulého storočia. Predstavených je niekoľko modelových autoriek a autorov, ktorí reprezentujú celé spektrum možných prístupov. Na jednom póle sú tí, čo podľahli zvädzaniu umelej hmoty, ktorá je podľa Rolanda Barthesa klamlivá a neautentická charakterizovaná najchemickejšou farebnosťou, na opačnom póle autori, ktorí s ňou pracovali ako s indiferentným experimentálnym materiálom. Výnimočné postavenie má Eva Hesseová, v ktorej rukách prešiel plast zvláštnym druhom transformácie. Zemitá farebnosť, transparentnosť a nepravidelná štruktúra jej krehkých zraniteľných objektov evokujúcich najstaršie materiály (pergamen), dokonca samotnú ľudskú kožu, je bezprecedentne vyviazaná z dobovej estetiky šesťdesiatych rokov.

V stálej rubrike Profil Profilu predstavujeme tvorbu Rastislava Podhorského, ktorý v roku 2015 ukončil štúdium maľby na VŠVU v ateliéri prof. Daniela Fischera. Rozhovor s autorom vedie Michal Šedík, vedúci Katedry filozofie Filozofickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, ktorý bol oponentom Podhorského rozpracovanej dizertačnej práce. Výsledkom tohto spojenia je podnetný dialóg, ktorý nie je len pokusom uchopiť maliarsku tvorbu Rastislava Podhorského, ale aj konceptualizovať jazykový aparát, s ktorým maliar a filozof, každý svojím „médium špecifickým“ spôsobom narábajú.

Jozef Cseres napísal pre časopis Profil dve recenzie. Prvá, venovaná apokalyptickým maľbám tridsaťosemročného čínskeho maliara Jia Ailiho, bola pre mňa vzhľadom na Cseresov dlhodobý záujem o intermédiá, multimédiá a experimentálnu a improvizovanú hudbu prekvapením. Ailiho výstava sa pre recenzenta stala podnetom k hlbším úvahám o zmenách, ktorými toto médium prešlo v posledných desaťročiach, a istým spôsobom vytvára opozitum rozhovoru o realistickú maľbu, ktorý vedie Michal Šedík s Rastislavom Podhorským. Druhá recenzia venovaná výstave americkej čelistky, performerky a propagátorky avantgardnej hudby Charlotte Moormanovej (1933 –1991) patrí už k ťažiskovým Cseresovým témam.

Dvanásť pokračovanie dlhodobého cyklu Heleny Markuskovej PERTU (Galéria umenia Ernesta Zmetáka, Nové Zámky), kde sa predstavili Emese Benczúr (1969) a Emöke Vargová (1965), analyzuje vo svojom príspevku Juraj Mojžiš, sústreďujúc sa na vyhľadávanie analógií v ich tvorbe. Emöke Vargová bola na stránkach Profilu prezentovaná len nedávno,¹ ale ani maďarská výtvarníčka nie je domácej verejnosti celkom neznáma. Už v roku 2000 jej tvorbu prezentovala na sympóziu *Konceptuálne umenie na zlome tisícročí* Erzsébet Tatai² a v roku 2003 Benczúr participovala na bratislavskej výstave *Valenčné sféry I.*³

Miroslav Halák, v súčasnosti pôsobiaci v rakúskej galérii Belvedere vo Viedni, napísal recenziu výstavy českej autorky Evy Koťátkovej (1982), ktorá bude v múzeu 21er Haus vo Viedni až do 18. februára 2018. Ako naznačuje jej názov – *Žalúdok sveta*, a ako zdôrazňuje recenzent, táto viacvrstvová inštalácia a predovšetkým film, ktorý je jej súčasťou, odkazuje na „prepojenosť s telesnosťou a explicitne s tráviacim ústrojenstvom“, pričom túto metaforu môžeme čítať v kontexte dlhodobého záujmu autorky o skúmanie pozície človeka v sociálnom systéme.

Poslednou recenziou je príspevok Kataríny Rusnákovej, v ktorom mapuje silné, ale aj slabé stránky 57. ročníka La Biennale di Venezia. Pozitívne hodnotí fakt, že na podujatí bolo „vyvážené zastúpenie výtvarníkov a výtvarníčok z centrálnych a periférnych častí umeleckého sveta“, ale súčasne upozorňuje na poddimenzovanie diel, ktoré by boli kritickou reflexiou aktuálnych umeleckých a spoločenských problémov. Napriek vysloveným výhradám si na podrobnú analýzu vybrala niekoľko podnetných prác prezentovaných na výstave Viva Arte Viva (Dawn Kasper, Olafur Eliasson, Taus Machačeva, Ian Davenport, Lee Mingwei, Charles Atlas, Ernesto Neto), ako aj na pôde národných pavilónov, predovšetkým Nemecka, Francúzska, Izraela a Gruzínska.

Do rubriky Z archívu sme zaradili štúdiu Róberta Karula s provokatívnym názvom *Paradigmou súčasného umenia je neautenticita*. Napísaná bola pre časopis *Filozofia* rok po tom, ako v parížskom vydavateľstve Gallimard (2014) vyšla publikácia významnej francúzskej sociologičky Nathalie Heinichovej (nar. 1955) *Le paradigme de l'art contemporain. Structure d'une révolution artistique/Paradigma súčasného umenia. Štruktúra umeleckej revolúcie*. Karulova štúdia podrobne mapuje originálne názory tejto mysliteľky, ktorej výskum sa orientuje predovšetkým na sociológiu umenia a kultúry.

1 POLIAČIKOVÁ, Katarína: Čas po fotografii. In: Profil 2014, č. 1. s. 84-99.

2 Profil, 2016, č. 4, s. 132 – 169.

3 TATAI, Erzsébet: Neoconceptual Art in Hungary. In GERŽOVÁ, Jana – TATAI, Erzsébet (eds.): *Konceptuálne umenie na zlome tisícročí / Conceptual Art at the Turn of Millenium / Konceptualis művészet az ezredfordulon*. Budapešť – Bratislava: AICA, 2002, s. 114 – 141.

4 Galéria mesta Bratislavy, kurátor Richard Gregor.